

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตาม ทศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ เพื่อศึกษาการใช้ หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลาเพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักพรหมวิหารธรรม ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา จำนวน ๓ โรงเรียน ซึ่งมีจำนวน ๒๗๗ คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครืชีและมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๑๖๒ คนสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วนและสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทะเบียนรายชื่อครูในโรงเรียนตามหมวดวิชาที่สอนของครูในกลุ่มโรงเรียนการกุศล ในแต่ละโรงเรียน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น ๐.๙๗๗ แบบสอบถามแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยถามข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ๔ ด้าน คือ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตาและด้านอุเบกขา ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยให้คะแนนเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักพรหมวิหารธรรม ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลาเป็นคำถามปลายเปิด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่า t-test, ค่า F-test และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑) จำแนกตามเพศ พบว่า ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๑๙ และเป็นเพศชาย จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘๑

๒) จำแนกตามอายุ พบว่า ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ ๔๑ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘๙ รองลงมา คือ อายุ ๓๐ - ๔๐ ปี จำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗๑ และอายุ ต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๔๐

๓) จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๗ และระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่าจำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๓

๔) จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๓๑ รองลงมา คือ รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๖๐ และรายได้ต่อเดือนสูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๙

๕) จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอน ๑๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๕๙ รองลงมา คือ ประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า ๕ ปี จำนวน ๕๘ คน คิดเป็น ร้อยละ ๓๕.๘๐ และประสบการณ์ในการสอน ๕ - ๑๐ ปี จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๖๑

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหาร งานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา

ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรม ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมุทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๑๓$) รองลงมา คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = ๔.๐๔$) ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๘๔$)

๑) ด้านเมตตา ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ ๖ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการแสดงออกถึงความเป็นมิตรในการเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๑๑$) รองลงมา คือ ข้อ ๔ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการใช้กิริยาจาสุภาพ ($\bar{X} = ๔.๐๙$) ส่วนข้อ ๗ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนตระหนักในการพิจารณาเห็นโทษของโทษและอนิสงส์ของขันติ เป็นอันดับแรกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๙๓$)

๒) ด้านกรุณา ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ ๕ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนให้การชี้แนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๐๕$) รองลงมา คือ ข้อ ๖ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนเต็มใจดำเนินการช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบภัยพิบัติ ($\bar{X} = ๔.๐๒$) ส่วนข้อ ๔ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการช่วยเหลือให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพ้นทุกข์ ความยากจนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๙๔$)

๓) ด้านมุทิตาครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ ๔ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๒๗$) รองลงมา คือ ข้อ ๖ ที่ว่าผู้บริหารมีความปลื้มปิติเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = ๔.๑๗$) ส่วนข้อ ๑ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียน บริหารงานด้วยคุณธรรมที่ทำให้จิตใจอ่อนไหวไปตามอารมณ์แจ่มใสจิตใจสุขุมเยือกเย็น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๙๙$)

๔) ด้านอุเบกขา ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ ๒ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนให้ความเสมอภาคกับผู้ใต้บังคับบัญชา กับข้อ ๖ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด และตรงไปตรงมาในการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๙๒$) รองลงมา คือ ข้อ ๑ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการตัดสินใจด้วยความยุติธรรม ($\bar{X} = ๓.๙๑$) ส่วนข้อ ๔ ที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการวางเฉยต่อรางวัลหรือสิ่งตอบแทนที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๕๕$)

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการสอน

๑) ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$ และ $\bar{X} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เพศชาย พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมา คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = 4.09$) ส่วนด้านอุเบกขามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.89$) เพศหญิง พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมา คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = 4.03$) ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.89$)

๒) ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, 3.90 และ 4.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อายุต่ำกว่า ๓๐ ปี พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมา คือ ด้านกรุณา ($\bar{X} = 4.06$) ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.94$) อายุ ๓๐ - ๔๐ ปี พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมา คือ ด้านกรุณา ($\bar{X} = 3.92$) ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.81$) อายุ ๔๑ ปีขึ้นไป พบว่า ด้านมูทิตามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมา คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.81$)

๓) ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, 4.02 , 4.01 และ 4.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ระดับการศึกษาปริญญาตรี พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมา คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = 4.06$) ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.89$) ระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่า พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมา คือ ด้านกรุณา ($\bar{X} = 3.92$) ส่วนด้านเมตตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.89$)

๔) ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, 3.94 และ 4.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมา คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = 4.02$) ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.04$) รายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.09$)

รองลงมา คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = 3.99$) ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.78$) รายได้ต่อเดือน สูงกว่า 20,000 บาท พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา คือ ด้านอุเบกขา ($\bar{X} = 4.07$) ส่วนด้านเมตตา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.86$)

๕) ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14, 4.02$ และ 3.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ประสบการณ์ในการสอน ต่ำกว่า 5 ปี พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมา คือ ด้านกรุณา ($\bar{X} = 4.19$) ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.01$) ประสบการณ์ในการสอน 5 - 10 ปี พบว่า ด้านเมตตา กับด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมา คือ ด้านกรุณา ($\bar{X} = 4.01$) ส่วนด้านด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.91$) ประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านมูทิตา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมา คือ ด้านเมตตา ($\bar{X} = 3.91$) ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.67$)

๕.๑.๔ ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลาที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการสอน ต่างกัน

๑) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

๒) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลาจำแนกตามอายุ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

๓) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลาจำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

๔) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

๕) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลาจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านกรุณา และด้านอุเบกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านเมตตา กับด้านมุทิตา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๑.๕ ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา

๑) ด้านเมตตา ผู้บริหารควรมีความเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา แนะนำ สั่งสอนในด้านที่ผิดให้แก้ไขอย่างถูกต้อง ด้วยความเมตตาไม่มีอคติผู้บริหารควรให้ความรัก ความปรารถนาดีและควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

๒) ด้านกรุณา ผู้บริหารควรเต็มเปี่ยมไปด้วยความกรุณาปรารถนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีความสุขในการทำงาน ผู้บริหารควรมีความเต็มใจรับฟังปัญหาและชี้แนะแนวทาง แก้ไขปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารควรมีความกรุณาเห็นอกเห็นใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

๓) ด้านมุทิตา ผู้บริหารควรมีมีจิตยินดียกย่อง หรือชมเชย ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อได้ดีและมีผลงาน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจผู้บริหารงานควรมีความเป็นธรรม และส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยินดี

๔) ด้านอุเบกขา ผู้บริหารมีใจเป็นกลางต่อครูผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกคน มีความเสมอภาค ไม่มีอคติ ผู้บริหารควรรับฟังเหตุผลของทุกฝ่าย และมีความยุติธรรม เป็นกลางในการตัดสินปัญหา

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ผู้บริหารโรงเรียนมีการแสดงออกถึงความเป็นมิตรในการเป็นผู้นำผู้บริหารโรงเรียนให้การชี้แนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำในสิ่งที่ถูกต้องผู้บริหารโรงเรียนให้ความเสมอภาคกับผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด และตรงไปตรงมาในการบริหารงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระบุญมั่น อุดคจิตโต (มาระสา) ได้ศึกษา วิจัย เรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหาร งานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าด้านเมตตา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความปรารถนาดีต่อครูและนักเรียนทุกคน อยู่ในระดับมาก ด้านกรุณา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความยุติธรรมผู้บริหารจะยื่นมือเข้าช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก ด้านมุทิตา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ให้การสนับสนุนต่อความสำเร็จของผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารโรงเรียนหวังผลประโยชน์กับความก้าวหน้าที่จะเกิดขึ้นของผู้ใต้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก ด้านอุเบกขา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายก่อนลงมือปฏิบัติงาน และผู้บริหารโรงเรียนมีการประเมินกระบวนการ ปฏิบัติงานระหว่างการทำงานเมื่อมีเหตุขัดข้อง อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัยได้ ดังนี้

๑. ด้านเมตตา พบว่า การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และข้อที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการแสดงออกถึงความเป็นมิตรในการเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารงานด้วยความรักและความหวังดี ได้แก่ มีความรัก คิดปรารถนาดีต่อกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การใช้กิริยาวาจาสุภาพ มีความปรารถนาให้เป็นสุข แสดงออกถึงความเป็นมิตรในการเป็นผู้นำ ตระหนักในการพิจารณาเห็นโทษของโทษและอานิสงส์ของขันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วีระ ขุนอาจ** ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ความเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายอุบลรัตน์ อำเภอบุหลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครู เกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับ คือ มุทิตา รองลงมา คือ ด้านเมตตา ด้านกรุณา และลำดับสุดท้าย คือ ด้านอุเบกขา สำหรับการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายอุบลรัตน์ อำเภอบุหลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ความปลอดภัยให้กับเพื่อนร่วมงานและผู้เกี่ยวข้อง หากขาดพรหมวิหาร ๔ ข้อนี้แล้วจะเป็นอันตรายต่อทุกๆ คน

๒. ด้านกรุณา พบว่า การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่ว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้การชี้แนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใต้บังคับบัญชามีค่าเฉลี่ยสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสงสารคิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อน สนใจรับรู้ รับฟังปัญหา ช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ ความยากจน ให้การชี้แนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เต็มใจดำเนินการช่วยเหลือเมื่อประสบภัยพิบัติ ช่วยเหลือด้วยความยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระบุญมั่น อคฺคจิตฺโต (มาระสา)** ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการ

บริหารงานบุคคลตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางคอแหลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานบุคคลโรงเรียนประถมศึกษา ด้านกรุณา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วย ความยุติธรรม ผู้บริหารจะยื่นมือเข้าช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก

๓. ด้านมุทิตา พบว่า การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่ว่า ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณธรรมที่ทำให้จิตใจ อารมณ์แจ่มใส สุขุม เยือกเย็น มีความยินดี ปลื้มปิติ เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ สนับสนุนให้มีการประกาศเกียรติคุณ ยกย่องเผยแพร่การทำความดี สนับสนุนให้ผู้ใต้ บังคับบัญชากระทำในสิ่งที่ถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสมุห์อนุกุล อนุวฑฒโน (ปานประดิษฐ์)** ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกด้านพบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านมุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๔. ด้านอุเบกขา พบว่า การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถาน ศึกษา ตามทัศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนให้ความเสมอภาคกับผู้ใต้บังคับบัญชา กับข้อที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ อย่างเคร่งครัด และตรงไปตรงมาในการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการตัดสินใจปัญหาด้วยความยุติธรรมให้ความเสมอภาคกับผู้ อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกคน อดทน อดกลั้น ด้วยความเยือกเย็นต่อคำพูดที่ไม่เป็นมิตร วางเฉยต่อรางวัล หรือสิ่งตอบแทนที่ได้รับ ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความเป็นกลางปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆ อย่างเคร่งครัด และตรงไปตรงมาสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสมุห์อนุกุล อนุวฑฒโน (ปานประดิษฐ์)** ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายกด้านพบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านอุเบกขา (ความวางเฉยมีใจเป็นกลาง) อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลาที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ต่อเดือน และประสบการณ์ในการสอน ต่างกัน

๑. ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทั้งนี้เนื่องมาจากครู ถึงแม้จะมีเพศที่แตกต่างกัน ก็มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานทางด้านการศึกษาของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกันเท่าไรนัก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สอดคล้องกับงานวิจัย ของ **อรรณพ โยนิจ** ได้ศึกษาการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ ในการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารงาน พบว่าความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นว่า การใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน

๒. ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สอดคล้องกับงานวิจัย ของ **พระครูสมุห์อนุกุล อนุวฑฒโน (ปานประดิษฐ์)** ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทั้งนี้เนื่องมาจากครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา มีการรับรู้เกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาได้ไม่แตกต่างกัน โดยไม่จำกัดว่าจะจบการศึกษาในระดับใด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระณัฐพล ฐิติธมโม (ปราบพินาศ)** ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาวิจัยพบว่าการบริหารงานวัด โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร ๔ ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยจำแนก ตามคุณลักษณะส่วนบุคคลพระสงฆ์ในวัดเขตธนบุรีที่มี วุฒิ

การศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหาร งานวัดตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของพระสงฆ์ในวัดเขต ธนบุรี ไม่แตกต่างกัน

๔. ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทั้งนี้เนื่องมาจากแม้ ครูจะมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน แต่มีการรับรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงาน กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ไม่ได้แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสมุห์อนุกุล อนุวฑฒโน (ปานประดิษฐ์)** ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักพรหมวิหาร ๔ ไปใช้ในการบริหารงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕

๕. ครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทั้งนี้เนื่องมาจากประสบการณ์ในการทำงานของครู ที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีการรับรู้และมีความคิดเห็น ซึ่งแตกต่างกันไปตามระยะเวลาของการสั่งสมประสบการณ์แต่ละคน คนที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า มีการรับรู้ได้มากกว่าตามจำนวนประสบการณ์ที่ได้รับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกรุณาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และด้านอุเบกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อรรณพ โยนิจ** ได้ศึกษาการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ ในการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารงาน พบว่าความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความเห็นว่า การใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านเมตตา กับด้านมุทิตา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๖. เมื่อทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหาร งานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า ๕ ปี มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านกรุณา มากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ในการสอน ๑๑ ปีขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุปผา พิกุลแก้ว** ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหาร งานวิชาการของผู้บริหาร” พบว่าผู้บริหารมีการประยุกต์ ใช้หลักกรุณาโดยส่วนใหญ่ รองลงมา คือ เมตตา อุเบกขา มุทิตา โดยเฉพาะใช้หลักกรุณากับงานการวัดผลและประเมินผล ใช้หลักเมตตากับการวางแผนวิชาการ ใช้หลักมุทิตากับงาน

ส่งเสริมวิชาการ และใช้หลักอุเบกขากับงานหลักสูตรและการเรียนการสอนส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

๗. เมื่อทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหาร งานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า ๕ ปี มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านอุเบกขามากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ในการสอน ๑๑ ปีขึ้นไป ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุปผา พิกุลแก้ว ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร” พบว่า เมื่อพิจารณาโดยรวมจะเด่นชัดในเรื่องของอุเบกขามากกว่าด้านอื่นๆ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการตามหลักอุเบกขา

๘. เมื่อทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน เป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า ๕ ปี มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม มากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ในการสอน ๑๑ ปีขึ้นไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑.๑ ด้านเมตตา

๑. ผู้บริหารควรมีความเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา แนะนำสั่งสอนในด้านที่ผิดให้แก้ไขอย่างถูกต้อง ด้วยความเมตตาไม่มีอคติ

๒. ผู้บริหารควรให้ความรัก ความปรารถนาดี และควรมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

๕.๓.๑.๒ ด้านกรุณา

๑. ผู้บริหารควรเต็มเปี่ยมไปด้วยความกรุณาปรารถนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนมีความสุขในการทำงาน

๒. ผู้บริหาร ควรมีความเต็มใจรับฟังปัญหาและชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหา ของผู้ใต้บังคับบัญชา

๓. ผู้บริหารควรมีความกรุณาเห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน

๕.๓.๑.๓ ด้านมูทิตา

๑. ผู้บริหารควรมีมีจิตยินดี ยกย่อง หรือชมเชย ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อได้ดีและมีผลงาน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ
๒. ผู้บริหารงานควรมีความเป็นธรรม และส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยินดี

๕.๓.๑.๔. ด้านอุเบกขา

๑. ผู้บริหารควรสนใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนด้วยกิจริยาที่สุภาพ ไม่แสดงอาการที่ไม่เหมาะสม และคอยตักเตือนเมื่อเขาทำผิดพลาดและพร้อมให้กำลังใจ
๒. ผู้บริหารควรรับฟังเหตุผลของทุกฝ่าย และมีความยุติธรรม เป็นกลางในการตัดสินปัญหา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตาม ทศนะของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ด้านมูทิตามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านอุเบกขา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ควรมีการศึกษา เรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารงานวิชาการของครูกลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา”
๒. ควรมีการศึกษา เรื่อง “การใช้หลักเมตตากรุณาในการสอนของครู กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา”
๓. ควรมีการศึกษา เรื่อง “การใช้หลักเมตตาธรรมในการปกครองของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนการกุศล จังหวัดสงขลา”